

Jakub Šedo, ed.

EVROPSKÁ OTÁZKA VE VOLEBNÍCH KAMPANÍCH.

Brno: Masarykova univerzita v Brně a Mezinárodní politologický ústav, 2003, 139 stran.

Traja študenti politológie Masarykovej univerzity Brne pod editorským vedením Jakuba Šeda analyzovali postoje relevantných politických strán v Česku, na Slovensku a v Rakúsku k európskej integrácii. Presnejšie uvedené, zamerali sa najmä na postoje politických strán reflektované vo volebných programoch a čiastočne v rétorike použitej počas volebných kampaní pred parlamentnými voľbami v týchto troch krajinách v roku 2002. Editor Jakub Šedo potom porovnal zistené podobnosti a rozdiely v skúmanej oblasti.

Kedže aj na základe rovnakých údajov je možné dôjsť k odlišným interpretáciám, v nasledujúcom texte sa zameriam najmä na odlišné, hoci nie nevyhnutne definitívne správnejšie chápanie určitých procesov a súvislostí európskej integrácie v rámci prípadovej štúdie o Slovensku (kedže poznanie pravdy je často dlhší proces).

Najprv však niekoľko poznámok k metodológii výskumu. Jednotlivé kapitoly a v rámci kapitol jednotlivé politické strany majú nerovnaký podiel, prípadne občas nejasné odlišenie analýzy programov strán od analýzy komunikácie politikov a strany počas volebnej kampane. Najprehľadnejší je v tomto smere príspevok Michala Kořana. Samozrejme, v teórii by mal platiť súlad medzi programom strany a komunikáciou tém počas volebnej kampane, ale prax nám dokazuje, že to nemusí byť vždy pravda. Je preto istou nevýhodou, že kým prvý príspevok (Postoj politických strán k EU ve volební kampani 2002 – Česká republika) sa zameriava takmer

výlučne na programy a iné dokumenty politických strán, druhý príspevok (Volby 2002 a jejich historicko-politické souvislosti z hlediska integrace Slovenska do EU) kládol väčší dôraz aj na komunikáciu počas kampane, a tretí príspevok (Evropská otázka a předčasné volby v Rakousku) bol, ako sme už uviedli, z pohľadu pomeru analýzy oficiálnych dokumentov a aktívnej komunikácie politikov a politických strán najvyváženejší, najprehľadnejší a tiež (relatívne) najpodrobnejšie preskúmaný.

Pokiaľ ide o Slovensko, autorka použila ako elektronické zdroje agentúrny servis SITA, potom špecializovanú bázu dát infovolby.sk a najmä elektronickú verziu Hospodárskeho denníka. Zaujímavý je výber denníka, keďže na Slovensku je Hospodársky denník najmä denníkom pre hospodársku elitu, kým denníky Sme a Pravda sa považujú za denníky preferované politickými a kultúrnymi elitami v najširšom zmysle slova.

Ak sa na prvých stranách (s. 11) Jaroslav Petřík odvoláva na tvrdenie či skôr hypotézu politológa Mareša z roku 2000, podľa ktorého mala byť zásadnou otázkou volieb v roku 2002 na Slovensku otázka či do EÚ vstúpiť alebo nie, tak potom Petra Kuchyňková na toto hypotetické tvrdenie podmieňujúco odpovedá nasledovne (s. 43): „... životní důležitost“ evropské otázky ve volbách i výsledků hlasování pro další zahraničněpolitický osud Slovenska působily spíše jako politikum a součást předvolební propagandy některých stran“, respektíve (s. 74): „Evropská otázka ve slovenských volbách sehrála pro voliče i samotné strany určitou, poměrně významnou, mobilizační, orientační a profilační funkci...“ Domnievame sa, že Kuchyňková je podstatne bližšie k pravde vo svojich tvrdeniach ako Mareš. Kuchyňková sa však mylí, ak tvrdí, že volieb v roku 2002 na Slovensku sa zúčastnilo 24 politických subjektov (s. 45). Tých politických subjektov bolo podstatne viac, keďže mnohé strany kandidovali v skrytých koalíciách (napr. SDE

spolu s SDSS a SOP) a predstavitelia týchto „utajených strán“, ale často aj ich symboly, boli prítomné v kampani. Aj pokiaľ ide o oficiálny počet kandidujúcich strán, aj tak tých bolo viac – spočiatku až 26.

Selektívny prístup k informáciám, hoci vo všeobecnosti nevyhnutný, môže viesť k dost nepresným zovšeobecneniam. Napríklad tvrdenie, že zo strany KDĽK sa voliči „dočkali predovšetkým výzev k čo najvyššej účasti ve voľbách“ (s. 47), je v rozpore so skutočnosťou, keďže KDĽK v kampani „ponúkalo“ najmä stabilitu, pokoj, bezpečnosť, podporu (najmä mladých) rodín a rovnú daň (a samozrejme integráciu do EÚ). Tento príklad okrem toho jasne dokazuje, že analýza parciálnych dokumentov a vyhlásení nám môže zobrazit' celkovú oficiálnu líniu strany, prípadne stanoviská individuálnych významných členov strany, ale, ako sme už naznačili, nemusí sa zhodovať s prevažujúcou komunikáciou a najmä imidžom strany v kampani.

Menšia nepresnosť sa dá vyčítať autorke aj v prípade strany Smer. Podľa Kuchyňkovej sa Smer implicitne prihlásil k politike Tretej

cesty (s. 69). V skutočnosti sa Smer explicitne prihlásil k ideológii Tretej cesty už približne rok pred parlamentnými voľbami.

V zásade, napriek citovaným výhradám, skúmaná publikácia je zaujímavým a dôležitým príspevkom k politologickému poznaniu. Prekvapuje najmä to, že autormi príspevkov sú prevažne študenti. Ak českí študenti politológie sú schopní napísať štúdie na rovnakej alebo dokonca lepšej úrovni ako mnohí slovenskí politológovia, potvrdzuje to prevažne vysokú úroveň českej politológie a prevažne slabú úroveň slovenskej politológie. Nakoniec to potvrdzuje aj fakt, že Brno sa čoraz viac stáva hlavným centrom skúmania nielen českej, ale aj slovenskej politiky, ba dokonca aj v širšom stredoeurópskom kontexte. Svedčí o tom aj recenzovaná publikácia a celková produkcia brnianskych politológov, ktorá zahŕňa množstvo štúdií, ktoré či už v rámci komparatívnej politológie, alebo samostatne, skúmajú aj slovenské a iné zahraničné politické realie.

*Andrej Školka, Fakulta masmediálnej komunikácie
Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave*